

ΑΡΜΕΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΤΟΥ ΑΜΠΕΤΙΣ ΑΓΑΡΟΝΙΑΝ

ΚΑΙ ΟΙ ΛΥΚΟΙ ΟΥΡΛΙΑΖΑΝ...

(Συνέχεια και τέλος)

ΠΟ πάνω μου στεκόταν τώρα εκείνος που είχε σκοτώσει από τον κρυφώνα τον τον πρώτο στρατιώτη. Με κεφάλι δολομένο, με μάτια γεμάτα άρηρημάδα, μόλις έπαιρνα την αναπνοή μου και δεν καταλάβαινα καλά-καλά τι μου συνέβη. Έβλεπα μονάχα μπροστά μου ξαπλωμένο ένα πτόμα, χωρίς να έννοω τίποτα.

— Άκουσε, μου είπτε ο λυτρωτής μου, τί μαυιάρωσε; Δεν πρέπει να χάνουμε καρδιά. Σήκω και τράβα στο δάσος. Πρέπει να σηκωθούν αυτά τα πτώματα από το

δρόμο.

Ήμουνα έξασθενισμένος, μου φωνόταν πως πεθαίνω. Σάν να μην άνηχα πια, σάν να ξηστώθηκα, να ξεατιμάτηκα. Έπειτα είδα τον έλευθερωτή μου να σέρνει, το ένα κατόπι του άλλου, τα πτώματα βαθιά στο δάσος.

Όταν γύρισε κοντά μου, μου είπτε :

— Σήκω, σου λέω. Μαυιάρωσε; ...

— Σκότωσέ με, δέν άντέγω πια, τού είπα.

Μ' άρπαξε με τα δονατά του χέρια, με σήκωσε και σ' έλγχε έμισωτα μέσα στο δάσος, έκει που ήταν τα πτώματα. Χωρίς να ξέρω τι έγω τού γιατί, κάθησα πλάι στο πτόμα του φίλου μου, του φίλου της γυναίκα. Μά άπεφώτιση άπελπίσια με είχε πίσω και άσθανόμουνα πως δέν μπορώ να χωριστώ άπ' αυτόν.

Άπό ένα κενό μέρος του δάσους πετάχτηκε Σαγκινά ένα έλαμι, χαριτωμένο κλάμα. Στάθηκε μια στιγμή, τέντωσε τ' αυτιά του και άκού γινάτζε καλά έμάς τούς φωνάδες και τα πτόματα με τα μαυιάδα, όφαινα του μάτια. Έφυγε όδημητικά προς τού άντίθετο μέρος, σάν να κατάλαβε τί είχε γίνει.

Στό δάσος έβασίλεψε και πάλι η σιωπή κι' έμεινουμε μόνοι με τού έγκλημα και τα θύματα μας. Ο σύντροφός μου είχε λύσει τα δεσμά μου, έγω όμως ούτε σκέψητικα να σηκωθώ. Θαρρούσα πως ήμουνα καρφομένος σ' αυτά τα πτόματα—στό ένα πρό πάντων—και δέν μπορούσα να φύγω. Κότταξα τού πτόμα τού δυστιχημένον μου φίλου. Τού κότταξα και σούλογίζουνα τη δυστιχημένη εκείνη γρημά μάνα του, στη μαζονή της χώρα, όπου όλοι είνε φτωχοί, όλοι δυστιχημένοι, να κλάει για τόν ένα γιού, που σκοτώθηκε στη μάχη, να θρηνη τού θάνατο μονάχα τού ενός, ένω της σκοτώσαμε τόν άλλο. Κι' όμως δέν ξέρει, τίποτε δέν ξέρει... τού στεγνό θάνασιμο χτύπημα της δόθηκε και αυτή δέν τού γνωρίζει ...

Κι' όλα αυτά τα δάσους και τού αίμα μόνον και μόνο για να έλευθερωθώ έγώ. Η μητέρα μου βέβαια θα χαρή. Η άλλη όμως εκείνη, εκείνη η μαρμυρή, η άγνωστη μητέρα πρέπει να κλάει. Ο γιούς της πέθανε κάτω από ξένους σ' ανώνυμους και να ήρωα έγώ και για να χαρή η δική μου μητέρα.

Είνε στενός, πολύ στενός αυτός ο καταραμένος κόσμος!

— Πάμε, μου ξανάειπε ο σύντροφός μου. Έγώ σόπαυα, δέν ήμουνα σ' έθει να σηκώσω τα μάτια μου από τού θρόναιοντα μεταμόνα μάτια του φίλου μου, από τού μελανιασμένο πρόσωπό του, από την κρημασμένη έξω και καρφομένη με τα δονατά του γλώσσα.

Ο ήλιος βασίλεψε, βασίλεψε άργά και κρύφτηκε πίσω από τού βουνά. Τού ήλιοσάσιμα εκείνη τη βραδιά ήταν πολύ όμοιο από κάθε άλλη φορά. Η όμιχλη χαμήλωσε μαζί με τις σκιές τού βουνού και τού δάσος σκοτεινάσε. Μαζύ με τού σκοτάδι η φύση κατέβηκε άπάνω στα κεφάλια μας και στο δάσος. Τα δέντρα σούπαιαν σάν νάβδελαν να κρηφούν τού φοβερό μυστικό. Τού ούακι μούγκριζε στη βαθιά κλεισούρα που δονιού, πού θημαιόνα. Τ' άστέρια, τού ένα κατόπι του άλλου άναβαν και ταξιδεύουνα στον ούρανό, θαρρούσε πως καθένα άπ' αυτά προσπαθούσε να οίξει μια ματιά κάτω, άπ' τα κενά δέντρα, έκει που τέσσαρα μάτια νεκρά και κρύα ήταν καρφομένα στον ούρανό με παγωμένο στα χείλη τού έρώτημα. Γιατί ... Γιατί ...

Τού σκοτάδι μ' έσοσε. Δέν έβλεπα πια τα πτόματα. Μονάχα τού φατα έξακολούθησε να θρηνη και ν' άρπίζη στα σκοτεινά κατάβατα της κλεισούρας, να χτυπά στο βράχο ζητώντας λίγη άποχρησία και έλευθερία, αλλά έλευθερία δέν άνηχε. Για να την άποχρηση θά έπρεπε να γκρεμιση τίς όχθες του, σκωρτώντας παντού θάνατο και φόβουσι.

Πάντα η ίδια έρήμιση κι' έξόντωσις για την έλευθερία, παντού στη φύση, που τη βαρύνει η καλή κατάσταση.

— Πάμε, επανέλαβε ο σύντροφός μου για δεκάτη φορά. Κι' όταν, έλευθερωμένος από τις άλωσιδες σηκώθηκα για να άπομαρυνθώ, άσθάνθηκα πως τού φορτίο μου ήταν πολύ βαρύ και πολύ σκληρό παρά όταν ήμουνα άλωσοδεμένος.

...Και οι λύκοι ούρλιαζαν και τότε άτωξ και σήμερα.

Άκολούθησα τόν σύντρόφο μου και στους όμιους μου έφερα δυό φοβερά έγκλήματα και τού βαρύ φορτίο των μητρικών δακρύων. Τα τούδα μου έτριμαν κάτω άπ' αυτό τού βάρος και η ψυχή μου κοινοθεσε από μια προτοφανή θλίψη. Έξασθενισμένος, κάθησα τέλος κάπου. Έπασα με τα δυό χέρια τού κεφάλι μου και έκλαψα, έκλαψα...

Ήμουνα έλευθερός και δέν ήξερα τί να την κάνω αυτή τη βαρεσιά, τη σκληρή έλευθερία. Μου φωνόταν πως από άνημύοντα χρόνια περιπλανώουνα μέσα σ' έκεινο τού δάσος, παραπλανήμένος για πάντα μέσα στο σκοτάδι και τούς τού δάσος και η νύχτα δέν είχαν ούτε άρχη, ούτε τέλος και ήταν μαύρα όποις η ζωή, άσχημη όποις η ζωή.

Πάμε, παραξενάειρη, τί κλάεις σά γυναίκα, επανέλαβε ο σύντροφός μου, που στεκόταν μπροστά μου.

Σαγκινά άκούστηκε θόρυβος ξερών φύλλων και σάν άστραπή πέλασε από κοντά μας, σάν τρέλλος από την τρομάρα, ένας λαγός κνηνημένος από άίστοιο θύριο. Τα ίδια και τα ίδια πάντα, όλοι στραγγαλίζου, σαράζου, τρώουσι ο ένας τόν άλλον, σφέτη και σά σηκώθηκα.

Έπρεπε να περπατήσω, να περπατήσω... Πήγαινα πασπατιέντα μέσα στο σκοτάδι. Σκόνταρα στα δέντρα, έπεφτα, σηκωνόουνα, ξανάεφτα, ένω τού πόντου έξακολούθησε πάντα τού βοήητό του.

Μετά μόνυ όρα σταθήκαμε σ' ένα κλάμα. Μια νέα, η άδερφή μου έλευθερωτή μου, έφερε ένα όλογο και καθάλληρα...

Ξενήνισαμε πάλι...

Τού σκοτάδι επέλεξε τούς όμιους μου σά βαρύ φορτίο φοβερής κατάρα, και τόν ίδιο καιρό οι λύκοι έξακολούθησαν να ούρλιαζουσι πίσω μας. Έπρεπε να περπατούμε τού μεγάλο και πένθιμο δρόμο της ζωής. Ήμουνα «έλευθερός» ...

Ο σύντροφός μου έτελείωσε από σημείο αυτό τη διήγησι του και σόπασε, άνασκαλεύοντας μ' ένα κλάδι τη στάχτη της φωτιάς.

— Άλλά δέν μου είπες, πούς ήταν ο σύντροφός σου τού τόσο άτροσάδητα σ' έσοσε; τόν ρόησα.

— Ηιούς ήταν ... Νά, αυτός έδω ό τυλιγμένος μέσα στην καυτό του με τού σιδερένια νεφρα και την μπρούτζινη ψυχή. Κόττα πως κοιμάται, εϋτχησμένος ... Κι' έγώ θά ήθελα να κοιμηθώ, να κοιμηθώ για να μη βλέπω εκείνα τα άνοιχτά μάτια, την κρημασμένη γλώσσα και τού σκεπασμένα με ματωμένους άφρούς χείλη. "Ω, δέν ύπάρχει χαρά, δέν ύπάρχει χαρά, φίλε μου, ούτε στην έλευθερη, ούτε στη σκλαβωμένη ζωή, στενός, στενός ο κόσμος...

Τά δάσους τόν έτριγαν. Άρπαξε τού κεφάλι του κι' άρχισε να κλάει κρυά.

Η φωτιά έσβωσε, έγινε στάχτη. Τού σκοτάδι έγινε πολύ κενό. Τα δέντρα στανωνοθηδούσαν. Έγώ σόπαυα, γιατί δέν εϋφισκα λέξεις να παρηγορήσω τού σύντρόφο μου.

Και οι λύκοι ούρλιαζαν...

Ένα γαλιόνι μύρα. (Τού Φον Καρτ)